

Viešųjų pirkimų vertinimo rodiklių analizė už 2020-2021 metus

2020 m. rugsėjo 30 d. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – NVSC) direktoriaus įsakymu Nr. VKE-430 „Dėl asmens, atsakingo už viešųjų pirkimų stebėsenos rodiklių reikšmių vertinimą, adaptavimą, paviešinimą, rodiklių atnaujinimą, paskyrimo“ buvo nustatyti 4 įstaigos viešųjų pirkimų vertinimo rodikliai ir atliekama šių rodiklių stebėseną ir analizę.

Pirmasis rodiklis **„Bendra viešiesiems pirkimams išleidžiama suma, Eur“**. Rodiklis parodo viešųjų pirkimų būdu sudaromų sutarčių vertę eurais, jis apskaičiuojamas sumuojant pirkimų vykdytojų pateiktose pirkimų procedūrų ataskaitose, pirkimų metinėse ataskaitose ir per Centrinę perkančiąją organizaciją (toliau – CPO) vykdytų pirkimų ataskaitose nurodytas įvykusių pirkimų sutarčių vertes eurais už kiekvienus atskirai kalendorinius metus. Siektina reikšmė nenustatoma. 2020 m. šis rodiklis buvo 1529754,33 eurų, o per 2021 m. I-III ketvirtį 929726,85 eurų. Bendra viešiesiems pirkimams išleidžiama suma paskutinius du metus didėjo. 2021 m. viešiesiems pirkimams išleidžiama suma tikėtina bus mažesnė arba panaši į 2020 m. išleistą sumą.

Antrasis rodiklis **„Centralizuotų pirkimų skaičiaus/vertės dalis nuo visų pirkimų skaičiaus/vertės, procentais“** parodo, kokią pirkimų (tarptautinių ir supaprastintų) dalį užima centralizuoti pirkimai (pagal vertę ir pagal skaičių). Rodiklis apskaičiuojamas kaip centralizuotai vykdytų pirkimų santykis su visais įvykusiais pirkimais (pagal vertę ir skaičių) pagal pirkimų procedūrų ir per CPO vykdytų pirkimų ataskaitų duomenis. Siektina reikšmė didėjanti.

2019 m. centralizuoti pirkimai pagal vertę sudarė 22,4 proc, 2020 m. - 32,02 proc. 2021 m. I-III ketvirtį centralizuoti pirkimai pagal vertę sudarė 27,2 proc. ir 16,1 proc. nuo visų 2021 m. I-III ketvirtį vykdytų pirkimų. 13,3 proc. centralizuotų pirkimų sutarčių vertė buvo mažesnė negu 100 eurų. 2021 m. išanalizavus įstaigoje 2020-2021 m. vykdytus viešuosius pirkimus matyti, kad dar yra galimybių didinti ne pirkimų skaičių per CPO, o jų vertę (kaip pavyzdys galėtų būti centralizuotas biuro popieriaus pirkimas, draudimo paslaugų, elektros energijos pirkimai). Apjungiant departamentų vykdomus smulkius CPO pirkimus galima efektyviau panaudoti įstaigos lėšas.

Trečiasis rodiklis **„Atliktų rinkos konsultacijų skaičiaus dalis nuo bendro įvykusių pirkimų skaičiaus, procentais“**. Šis rodiklis parodo pirkimų vykdytojų dialogo su rinkos dalyviais dažnį. Rinkos konsultacijos leidžia pirkimų vykdytojams tinkamai pasirengti pirkimui, o potencialiems tiekėjams geriau suprasti pirkimų vykdytojų poreikius, parengti konkurencingus, kriterijus atitinkančius pasiūlymus. Siektina reikšmė didėjanti. 2018-2019 m. įsigyjami pirkimo objektai buvo paprasti, ir tam, kad būtų tinkamai nustatyti jiems keliami reikalavimai, nereikėjo turėti specifinės informacijos/žinių. Praktika įsigyjant tuos pačius pirkimo objektus metai iš metų jau yra susiformavusi ir nusistovėjusi, su konkrečiu projektu susijusios rizikos yra tipinės, todėl gerai žinomos bei gana paprastai suvaldomos. 2021 m. vykdomiems pirkimams rinkos konsultacijos būtų buvusios naudingos, tačiau dėl COVID-19 ligos suvaldymo reikėjo reaguoti labai greitai ir viešuosius pirkimus vykdyti trumpiausiais terminais, todėl buvo apsiribota rinkos tyrimu. Rinkos konsultacijos nebuvo vykdomos ir rodiklio reikšmė 2020 m. ir 2021 m. I-III ketvirtį lygi 0.

Pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 27 straipsnio 1 dalies nuostatas, galiojančias iki 2021-12-31, įtvirtinta teisė vykdyti rinkos konsultacijas, bet ne prievolė. Tačiau nuo 2022-01-01 rinkos konsultacijos tam tikrais atvejais tampa privaloma, t. y. rinkos dalyvių konsultacijos bus privalomos pirkimo, apie kurį turi būti skelbiama, išskyrus mažos vertės pirkimą, atveju, jeigu per paskutinius 12 mėnesių atliekant paskutinį tokių pačių ar panašių prekių, paslaugų ar darbų pirkimą, apie kurį buvo privaloma skelbti, išskyrus mažos vertės pirkimą, nebuvo gauta nė viena arba gauta tik viena tinkama paraiška ar pasiūlymas. Per ataskaitinį laikotarpį tokių pirkimų buvo 2.

Rodiklis **„Pirkimų iš „vieno tiekėjo“ skaičiaus dalis, procentais.“** „Vieno tiekėjo“ pirkimai (be mažos vertės pirkimų, kurių vertė iki 10 000 eurų be PVM). Rodiklis parodo viešųjų

pirkimų dalį, kai konkurse dalyvavęs vienintelis tiekėjas neturėjo konkurencijos. Siektina reikšmė mažėjanti.

2020 m. pirkimų iš „vieno tiekėjo“ skaičiaus dalis procentais sudaro 0,64 proc., o pagal vertę siekė 38,5 proc. 2021 m. I-III ketvirčius pirkimų iš „vieno tiekėjo“ skaičiaus dalis procentais sudaro 1,07 proc., o pagal vertę – 42,1 proc. Tačiau iki metų pabaigos ši reikšmė gali sumažėti. Nežymus reikšmės didėjimas susijęs su COVID-19 ligos suvaldymu. Užkrečiamųjų ligų, galinčių išplisti ir kelti grėsmę, stebėsenos ir kontrolės informacinės sistemos palaikymas, priežiūra ir jos tobulinimo, programavimo darbai 2021 m. sudaro apie 30 proc. visų per ataskaitinį laikotarpį vykdytų pirkimų vertės.

Siūlymai:

1. Nuo 2022 metų papildyti 2020 m. rugsėjo 30 d. NVSC direktoriaus įsakymą Nr. VKE-430 „Dėl asmens, atsakingo už viešųjų pirkimų stebėsenos rodiklių reikšmių vertinimą, adaptavimą, paviešinimą, rodiklių atnaujinimą, paskyrimo“ viešųjų pirkimų vertinimo rodikliu: **„Žaliųjų pirkimų skaičiaus/vertės dalis, proc.“** Rodiklis parodytų, kokia yra žaliųjų pirkimų (skaičius, vertė) dalis, palyginti su visų pirkimų apimtimi (skaičiumi, verte). Šis rodiklis yra numatytas ir 2021 m. įstaigos veiklos plane.

2. Didinti CPO vykdomų pirkimų vertę, apjungiant mažos vertės pirkimus (biuro popieriaus pirkimas, draudimo paslaugos).

3. Tobulinti viešuosius pirkimus vykdančių specialistų ir pirkimo organizatorių kvalifikaciją.
